

Список використаних джерел

1. Савченко О. Я. Реформування змісту початкової освіти. *Початкова шк.* 1996. № 1. С. 4–8.

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ М. І. ПИРОГОВА У ВІРТУАЛЬНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

*Є. Ф. Демида, науковий співробітник
відділу педагогічного джерелознавства та біографістики*

Цифровізація сучасної системи освіти стимулює розбудову віртуального освітнього простору – нагромадження «контенту інтернету, який може бути використаний з навчальною метою» [1, с. 29]. Потужним компонентом мережевого освітнього поля став електронний інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні педагоги України та світу», створений на вебпорталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Цей ресурс «цілісно представляє життєвий шлях і науковий доробок конкретної педагогічної персоналії та відображає ступінь її дослідженості в науковому просторі, що сприяє поглибленню інформаційних запитів широкого кола віддалених користувачів, зокрема науковців, викладачів, студентів, аспірантів, докторантів України і світу з різноманітних проблем історії національної та зарубіжної освіти, гуманістичної педагогічної думки» [2, с. 225]. Належне місце в ресурсі відведено персоналії всесвітньо відомого вченого-хірурга, талановитого педагога Миколи Івановича Пирогова (1810–1881) [4].

Учений зробив великий внесок у розвиток педагогічної теорії й освітньої справи в Україні. Він був засновником медичного факультету Університету Св. Володимира в Києві, університету в Одесі, недільних шкіл для дорослих. Перебуваючи на посаді попечителя Одеського (1856–1858), а пізніше Київського (1858–1861) навчальних округів, розробив проект реформи системи освіти за ступенями, в якій, при переході від одного ступеня до іншого, зберігався принцип наступності й водночас завершеності освіти на кожному щаблі. Новаторськими були й погляди М. І. Пирогова про виховання, якому він відводив дуже відповідальну роль у житті суспільства в цілому й кожної особистості зокрема. Він «першим поглянув на освіту, виховання і науку як на «питання життя», обґрунтував ідею загальнолюдського виховання «істинної людини», громадянина вільного, самореалізувального суб'єкта, образ якого в його творчості відповідає гуманним запитам ХХІ століття, сучасним загальним закономірностям і тенденціям світового розвитку» [3, с. 5].

До 210-ї річниці від дня народження М. І. Пирогова оновлено вміст персональної сторінки ресурсу, присвяченої постаті педагога і вченого. У процесі дослідження проаналізовано та внесено зміни в структуру сторінки. Визначено рубрики: «Біографія», «Біобібліографія», «Повнотекстові праці М. І. Пирогова», «Нагороди та відзнаки М. І. Пирогова» (нова рубрика), «Ушанування пам'яті» (нова рубрика), «Пироговські читання», «Фотогалерея». Проведено джерелознавчий пошук за тематикою рубрик, виявлено пласт нової

документної інформації щодо постаті М. І. Пирогова (наукові статті, книжки, дисертації, зображальні матеріали тощо).

Укладено бібліографічний список публікацій українських і зарубіжних авторів, у яких педагогічну творчість та організаційно-освітню діяльність М. І. Пирогова досліджено з позицій сьогодення. Список додано в рубрику «Біобібліографія». Зокрема, у ньому представлено монографії А. М. Бойко та В. А. Іноземцева «М. І. Пирогов – педагог: заохочення і покарання дітей» (2016), В. М. Голобородько «Микола Пирогов в Україні» (2012), дисертаційні дослідження В. А. Іноземцева (2014), Ю. М. Лавренчука (2015), Н. Р. Тичинської (2013), збірку «Пироговський альманах» (2017), низку статей із наукових журналів і збірників, опублікованих в останнє десятиліття (М. В. Богуславського, Ю. А. Горбаня, В. А. Гурського, В. М. Кушнір, О. О. Синявської, Т. В. Шушари та ін.). Розширено перелік оцифрованих видань педагогічних творів у рубриці «Повнотекстові праці М. І. Пирогова» та надано доступ до їх онлайн-прочитання. Серед них: «Новосілля ліцею. Промова його вельможності пана попечителя Одеського навчального округу М. І. Пирогова на урочистому акті ліцею 1 вересня 1857 р.» (1857), «Зібрання літературно-педагогічних статей М. І. Пирогова, що вийшли в управління його Київським навчальним округом» (1861), 1-й і 2-й 2-го видання «Творів М. І. Пирогова» (1914–1916).

«Фотогалерею» доповнено світлинами й художніми зображеннями вченого: літографіями часів навчання в Дерптському університеті (1830-ті рр.), служби в Петербурзькій медико-хірургічній академії (1842), дагеротипами Одеського (1857) та Київського періодів (1861), картинними творами з колекції Національного музею-садиби М. І. Пирогова та ін.

У рубриці «Ушанування пам'яті» в змістовному інформаційно-ілюстративному матеріалі висвітлено шанування в Україні й світі до заслуг геніального лікаря-гуманіста й непересічного педагога.

Оновлена вебсторінка яскраво презентує постать ученого. У відкритому доступі вона постає дієвим засобом популяризації цінної педагогічної спадщини М. І. Пирогова у віртуальному освітньому просторі.

Список використаних джерел

1. Бахмат Н. Психолого-педагогічні критерії формування віртуального освітнього простору майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності. *Проф. педагогіка* : електрон. журн. 2020. Т. 1, № 20. С. 25–34. URL: <https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/1/article/view/591/638> (дата звернення: 05.11.2020).

2. Березівська Л. Д. Електронний інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні педагоги України та світу» як основа професійної підготовки педагогів. *Освіта для миру* : зб. наук. пр. учасників VIII Укр.-пол. / Пол.-укр. наук. форуму (8–10 жовт. 2019 р.) : у 2 т. / МОН України та ін. Київ ; Переяслав-Хмельницький, 2019. Т. 2. С. 222–228.

3. Бойко А., Іноземцев В. Концептуальні положення М. І. Пирогова про заохочення і покарання дітей. *Педагогічні науки* : зб. наук. пр. / Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Полтава, 2014. Вип. 61/62. С. 5–15.

4. Пирогов Микола Іванович (1810–1881) : сторінка інформ.-бібліогр. ресурсу «Видатні педагоги України та світу» / підгот. Демидою Є. Ф. ; наук. керівник Л. Д. Березівська ; ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. *Державна науково-педагогічна*

бібліотека України імені В. О. Сухомлинського : офіц. сайт. Київ, 2020. URL: <https://dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliohrafichni-resursy/vydatni-pedahohy/пирогов-м-і/> (дата звернення: 05.11.2020).

КОНЦЕПЦІЯ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (1996): ДжЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ

Т. М. Дерев'янко, науковий співробітник відділу педагогічного джерелознавства та біографістики

У рамках виконання наукового дослідження «Педагогічна наука та освіта в особах, документах, бібліографії» (науковий керівник – Л. Д. Березівська, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України; 2020–2022 рр.) розпочалася робота над хрестоматією «Антологія текстів з реформування змісту загальної середньої освіти в Україні (1991–2017)», зокрема формування I розділу видання. Нами віднайдено й опрацьовано низку документів, створених упродовж 1991–2001 рр., які відображають концептуальні засади реформування змісту вітчизняної шкільної освіти. Одним із них є Концепція державного стандарту загальної середньої освіти в Україні [4].

Здійснивши історіографічний пошук, з'ясовано, що зазначений документ у контексті дослідження історії розвитку національної освітньої системи побіжно розглядали у своїх публікаціях такі українські вчені, як К. Баханов [1], Л. Березівська [2], В. Галах [3], А. Махінко [5], Л. Паращенко [6] та інші. Однак цілісно й ґрунтовно представлена концепція не вивчалася.

Зважаючи на реформаційні процеси в освітній галузі, що розпочалися зі здобуттям незалежності України, і нові виклики часу, вкрай необхідним та актуальним стало розроблення нормативного документа, який би відображав суспільний ідеал освіченості людини, враховував реальні можливості особи й системи освіти в його досягненні, а також визначав обсяг змісту загальної середньої освіти [4, с. 7]. Саме тому в 1994 р. розпочалася робота над Концепцією державного стандарту загальної середньої освіти в Україні [5, с. 216]. 22 січня 1996 р. спільним наказом Міністерства освіти України, Національної академії наук України та Академії педагогічних наук України було створено Науково-координаційну раду (голова – О. Я. Савченко), яка й представила проєкт документа [4, с. 4]. 22 травня 1996 р. його затверджено рішенням колегії Міністерства освіти України [4, с. 2].

Концепція складається із 7 невеликих за обсягом структурних частин: «Загальні положення», «Загальна структура стандарту», «Базовий навчальний план», «Освітні стандарти галузей знань», «Державні гарантії одержання загальної середньої освіти», «Державні вимоги до рівня освіченості», «Порядок введення в дію стандарту».

У першому розділі йдеться про нагальну потребу створення державного стандарту загальної середньої освіти та подається тлумачення цього терміна. У другому – відображено структуру стандарту, який має містити базовий навчальний план; освітні стандарти галузей знань; державні гарантії одержання